

Informace pro podatele podnětů k dozoru nebo kontrole výkonu samostatné působnosti orgány obcí

Ministerstvo vnitra obdrží každoročně několik stovek až tisíců podnětů na přezkoumání postupů obcí. S ohledem na skutečnost, že je Ministerstvo vnitra veřejností začasťe mylně vnímáno jako univerzální dozorový a kontrolní orgán nad obcemi, směřují podněty v mnoha případech do oblastí, které spadají do působnosti jiných orgánů veřejné správy. Současňe se Ministerstvo vnitra setkává s případy, kdy jsou ze strany podatelů namítány skutečnosti, které nemají na zákonnost postupu obce vliv, nebo kdy podatelé po Ministerstvu vnitra požadují činění kroků vůči obci, které přesahují jeho kompetence. V návaznosti na výše uvedené Ministerstvo vnitra zpracovalo tuto informaci, která by měla potenciálním podatelům podnětů na přezkoumání postupů obcí usnadnit orientaci, s jakými záležitostmi se lze na Ministerstvo vnitra obracet a co mohou od Ministerstva vnitra v případě zjištění porušení právních předpisů ze strany obce očekávat.

S jakým podnětem se mohu na Ministerstvo vnitra obrátit?

Mám pochybnosti o zákonnosti usnesení či jiného aktu zastupitelstva obce a rady obce anebo obecně závazné vyhlášky ⇒ **PODNĚT K DOZORU.**

Mám pochybnosti o zákonnosti postupu obce v určité záležitosti ⇒ **PODNĚT KE KONTROLE.**

Dozor

A. Dozor nad vydáváním a obsahem obecně závazných vyhlášek obcí a usnesení, rozhodnutí a jiných opatření orgánů obcí v samostatné působnosti

Co znamená vykonávat dozor?

I. ZÁKONNÉ VYMEZENÍ DOZOROVÉ PŮSOBNOSTI MINISTERSTVA VNITRA

Účelem dozoru je náprava vad vzniklých při vydávání a v obsahu obecně závazných vyhlášek obcí, jakož i usnesení, rozhodnutí či jiných opatření vydaných orgány obce v rámci samostatné působnosti. Dozorovou působnost Ministerstva vnitra vůči obcím vymezuje zákon o obcích¹, dle jehož ustanovení § 123 a násl. vykonává Ministerstvo vnitra dozor nad vydáváním a obsahem obecně závazných vyhlášek a usnesení, rozhodnutí a jiných opatření² orgánů obcí v samostatné působnosti.

Působnost Ministerstva vnitra v rámci výkonu dozoru je současně limitována ve smyslu **zásady minimalizace zásahů státu do územní samosprávy** (čl. 101 odst. 4 Ústavy České republiky), dle které **stát může zasahovat do činnosti územních samosprávných celků, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem**. Ministerstvo vnitra v rámci dozorové činnosti toliko „hlídá“, zda obec v rámci své samostatné působnosti nepřekročila zákonem stanovené mantinely; v případě zjištěného pochybení je pak Ministerstvo vnitra oprávněno uplatnit dozorová opatření předpokládaná zákonem (o tom viz níže). Zjistí-li pak Ministerstvo vnitra na straně obce pochybení, tak v souladu s výše uvedenou zásadou **nemusí nutně přistoupit k uplatnění dozorových opatření**, pokud si to v daném případě ochrana zákona nežadá.

Při provádění dozoru nad vydáváním a obsahem obecně závazných vyhlášek a usnesení, rozhodnutí a jiných opatření orgánů obcí v samostatné působnosti je Ministerstvo vnitra oprávněno **posuzovat výhradně zákonnost** postupů orgánů obce, tj. zda orgány obcí dodržely při přijetí obecně závazných vyhlášek a usnesení, rozhodnutí a jiných opatření zákony a jiné veřejnoprávní předpisy. Posuzovat jiné aspekty (morální, ekonomické apod.) jednání orgánů obce či soulad s jinými dokumenty, než jsou právní předpisy, Ministerstvu vnitra nepřísluší.

¹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

² Jinými opatřeními orgánů obcí jsou např. jednací řád zastupitelstva, pravidla pro pronajímání obecních bytů či zásady pro prodej obecních pozemků.

Jaký je postup, je-li při výkonu dozoru zjištěna nezákonnost?

Výsledkem dozoru ze strany Ministerstva vnitra v případě zjištění nezákonnosti

- obecně závazné vyhlášky **je podání návrhu Ústavnímu soudu na její zrušení** (případně její části). Podání tohoto návrhu předchází zaslání výzvy ke zjednání nápravy ve lhůtě 60 dnů a následné pozastavení účinnosti obecně závazné vyhlášky. Podání návrhu na zrušení obecně závazné vyhlášky není časově limitováno, vždy se však musí jednat o platnou obecně závaznou vyhlášku (návrh tak nelze podat vůči obecně závazné vyhlášce, která již pozbyla platnosti).
- usnesení, rozhodnutí nebo jiného opatření orgánu obce **je podání návrhu příslušnému správnímu (krajskému) soudu na jeho zrušení** (případně jeho části). Podání tohoto návrhu předchází zaslání výzvy ke zjednání nápravy ve lhůtě 60 dnů a následné pozastavení výkonu usnesení, rozhodnutí a jiného opatření orgánu obce (pozastavení výkonu = nemožnost na základě něj postupovat). Pokud již bylo usnesení vykonáno (např. uzavřena nájemní smlouva, vyplacena mimořádná odměna členovi zastupitelstva apod.) odpadá fáze pozastavení výkonu. **Dozor ze strany Ministerstva vnitra je časově limitován, a to možností podat návrh soudu pouze do 3 let od schválení usnesení, rozhodnutí nebo jiného opatření orgánu obce.**

Jak se postupuje při výkonu dozoru?

II. OBSAH DOZORU PROVÁDĚNÉHO MINISTERSTVEM VNITRA

Dozor Ministerstva vnitra se zaměřuje jak na proces vydávání obecně závazných vyhlášek a usnesení, rozhodnutí a jiných opatření orgánů obcí v samostatné působnosti, tak na samotný obsah těchto aktů.

V rámci procesu vydávání je přezkoumáváno naplnění formální stránky procesu přijetí obecně závazné vyhlášky nebo usnesení, rozhodnutí a jiných opatření orgánů obce vyplývající z právních předpisů. Tento přezkum spočívá v posouzení

- zda došlo ke schválení k tomu ze zákona příslušným orgánem obce,
- zda došlo ke schválení nadpolovičním počtem členů příslušného orgánu obce,
- v případě schválení zastupitelstvem obce naplnění zásady veřejnosti zasedání (zveřejnění pozvánky na zasedání),
- v případě usnesení, rozhodnutí a jiných opatření naplnění dalších případných podmínek stanovených právními předpisy pro rozhodování v určitých záležitostech – předchozí zveřejnění nějakého dokumentu (např. záměr u prodeje pozemku), odůvodnění odchylky od ceny obvyklé, požadavky na konkrétní obsah usnesení (uvedení důvodů pro poskytnutí mimořádné odměny členovi zastupitelstva apod.).

V případě samotného obsahu obecně závazných vyhlášek je přezkoumáván soulad tohoto předpisu se zákonem.

Ve kterých případech nelze uplatnit výkon dozoru?

V případě usnesení, rozhodnutí a jiných opatření orgánů obce je přezkoumáván soulad těchto aktů se zákonem či jiným právním předpisem (např. nařízením vlády, vyhlášky apod.). Na základě **tzv. kompetenční výluky** stanovené zákonem o obcích jsou z dozoru u těchto aktů výslovně **vyloučeny** (blíže viz kapitola C.):

- **případy porušení právních předpisů občanského, obchodního nebo pracovního práva** (§ 124 odst. 6 zákona o obcích),
- **případy, kdy jsou dozor nebo kontrola výkonu samostatné působnosti obcí upraveny zvláštním právním předpisem** (§ 124 odst. 6 zákona o obcích),
- **rozhodnutí a jiné úkony orgánů obce učiněné podle správního řádu nebo podle daňového řádu** (§ 128 odst. 7 zákona o obcích).

Kontrola

B. Kontrola výkonu samostatné působnosti orgány obcí

Podle jakých předpisů ministerstvo postupuje při provádění kontroly?

I. ZÁKONNÉ VYMEZENÍ KONTROLNÍ PŮSOBNOSTI MINISTERSTVA VNITRA VE VZTAHU K OBCÍM

Kontrolní působnost Ministerstva vnitra vůči obcím vymezuje zákon o obcích. Dle jeho § 129 odst. 1 platí, že nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak, je Ministerstvo vnitra příslušné provádět **kontrolu výkonu samostatné působnosti svěřené orgánům obcí**, zatímco kontrolu výkonu jejich přenesené působnosti kontrolují krajské úřady.

Při provádění kontrol výkonu samostatné působnosti je Ministerstvo vnitra oprávněno **posuzovat výhradně zákonnost** postupů orgánů obce, tj. zda orgány obcí dodržují zákony a jiné veřejnoprávní předpisy. Posuzovat jiné aspekty (morální, ekonomické apod.) jednání orgánů obce Ministerstvu vnitra nepřísluší.

Co ministerstvo nekontroluje?

Zdůrazňujeme, že z **kontroly samostatné působnosti prováděné Ministerstvem vnitra** jsou však na základě **tzv. kompetenční vyluky** stanovené zákonem o obcích výslovně **vyloučeny** (blíže viz kapitola C.):

- **případy porušení právních předpisů občanského, obchodního nebo pracovního práva** [§ 129 odst. 3 písm. a) zákona o obcích],
- **případy, kdy je kontrola výkonu samostatné působnosti obcí upravena zvláštním právním předpisem** (§ 129 odst. 1 zákona o obcích).

Působnost Ministerstva vnitra ke kontrole výkonu samostatné působnosti obcí je současně limitována ve smyslu **zásady minimalizace zásahů státu do územní samosprávy** (čl. 101 odst. 4 Ústavy České republiky), dle které **stát může zasahovat do činnosti územních samosprávných celků, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem**.

Co je výsledkem kontroly?

Výsledkem kontroly (v případě jejího formalizovaného provedení dle zákona o kontrole³) je protokol o kontrole, s nímž musí být seznámeno zastupitelstvo obce na svém veřejném zasedání, přičemž obec musí přijmout ke zjištěným porušením zákona nápravná opatření. Podotýkáme však, že kontrola prováděná Ministerstvem vnitra má **výhradně zjišťovací funkci**.

Samotná náprava zjištěných nedostatků je již záležitostí orgánů obce, jelikož Ministerstvo vnitra nemá kompetenci ukládat opatření k nápravě.

Co ministerstvo kontroluje?

II. PŘEDMĚT KONTROL VÝKONU SAMOSTATNÉ PŮSOBNOSTI OBCÍ PROVÁDĚNÝCH MINISTERSTVEM VNITRA

Standardní předmět kontrol výkonu samostatné působnosti prováděných Ministerstvem vnitra zahrnuje následující oblasti:

- a) Dodržování pravidel pro svolávání a konání zasedání zastupitelstva obce
- b) Dodržování postupu při naplňování pravidel pro činnost rady obce – pouze v případě obcí, ve kterých je zřízena rada obce
- c) Dodržování postupu při zřízení a složení výborů zastupitelstva obce
- d) Nakládání s hmotným nemovitým majetkem obce
- e) Vydávání právních předpisů obce
- f) Dodržování postupu při projednání závěrečného účtu obce a zprávy o výsledcích přezkoumání hospodaření obce
- g) Dodržování postupu při uzavírání pracovněprávních vztahů mezi obcí a členy zastupitelstva obce

³ Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů.

- h) Dodržování postupu při vedení úřední desky
- i) Plnění povinností stanovených zákonem o svobodném přístupu k informacím (dále jen „InfZ“⁴)

Jak taková kontrola probíhá?

K jednotlivým výše uvedeným oblastem tvořícím předmět kontroly výkonu samostatné působnosti prováděné Ministerstvem vnitra blíže uvádíme:

a) Dodržování pravidel pro svolávání a konání zasedání zastupitelstva obce (§ 92 až 96 zákona o obcích)

V rámci uvedené oblasti je kontrolováno zejména následující:

- dodržování zákonné periodicity konání zasedání zastupitelstva,
- konání zasedání v územním obvodu obce,
- informování o konání připravovaného zasedání (dodržování zákonné lhůty pro zveřejnění pozvánky, náležitosti pozvánky),
- splnění zákonných podmínek pro usnášení schopnost zasedání zastupitelstva,
- splnění zákonného kvora pro přijetí usnesení zastupitelstva obce,
- naplnění zásady veřejnosti zasedání zastupitelstva obce,
- zákonné náležitosti zápisů ze zasedání zastupitelstva obce,
- podepsání zápisu ze zasedání zastupitelstva obce zákonem stanovenými osobami,
- vydání jednacího řádu zastupitelstva obce,
- dodržení zákonných povinností souvisejících s konáním zasedání zastupitelstva distančním způsobem.

V případě existence relevantního podnětu ke kontrole je dále kontrolováno např.:

- svolání zasedání na žádost alespoň jedné třetiny členů zastupitelstva obce,
- dodržení lhůty pro pořízení zápisu ze zasedání zastupitelstva obce,
- dodržení zákonného postupu pro vyřízení námitek člena zastupitelstva proti zápisu ze zasedání zastupitelstva obce.

b) Dodržování postupu při naplňování pravidel pro činnost rady obce (§ 99 až 102 zákona o obcích)

V rámci uvedené oblasti je kontrolováno zejména následující:

- dodržení zákonných požadavků ohledně početního složení rady obce,
- splnění zákonných podmínek pro usnášení schopnost schůze rady obce,
- splnění zákonného kvora pro přijetí usnesení rady obce,
- zákonné náležitosti zápisů ze zasedání rady obce,
- podepsání zápisu ze zasedání rady obce zákonem stanovenými osobami,
- vydání jednacího řádu rady obce,
- dodržení zákonných povinností souvisejících s konáním schůze rady obce distančním způsobem.

V případě existence relevantního podnětu ke kontrole může být dále kontrolováno např.:

⁴ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

- dodržení zákonné lhůty pro pořízení zápisu ze schůze rady obce,
- dodržení zákonného postupu pro vyřízení námitek člena rady proti zápisu ze schůze rady obce.

c) Dodržování postupu při zřízení a složení výborů zastupitelstva obce (§ 117 až 119 zákona o obcích)

V rámci uvedené oblasti je kontrolováno zejména následující:

- zřízení obligatorních výborů zastupitelstva obce, tj. finančního a kontrolního výboru,
- zda o zřízení výborů a volbě předsedy a dalších členů výborů rozhodlo zastupitelstvo obce,
- dodržení zákonných požadavků na personální složení finančního a kontrolního výboru, příp. dalších výborů zastupitelstva obce.

d) Nakládání s hmotným nemovitým majetkem obce (§ 39 odst. 1 zákona o obcích, § 84 až 85 zákona o obcích, § 102 odst. 3 zákona o obcích, § 41 odst. 1 zákona o obcích)

V rámci uvedené oblasti je kontrolováno zejména následující:

- zveřejnění záměru nakládání s nemovitým majetkem obce (dodržení zákonné lhůty pro zveřejnění záměru, náležitosti záměru),
- schválení majetkové dispozice příslušným orgánem obce, opatření smlouvy doložkou o naplnění podmínek pro zveřejnění záměru a rozhodnutí příslušného orgánu obce.

e) Vydávání právních předpisů obce [§ 84 odst. 2 písm. h) zákona o obcích, § 2 odst. 1 a § 3 odst. 2 zákona o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů⁵]

V rámci uvedené oblasti je kontrolováno následující:

- zda o vydání obecně závazné vyhlášky rozhodlo zastupitelstvo obce,
- vyhlášení obecně závazné vyhlášky ve Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů (dále jen „Sbírka právních předpisů“),
- zveřejnění oznámení o vyhlášení obecně závazné vyhlášky ve Sbírce právních předpisů na úřední desce obecního úřadu (dodržení zákonné lhůty zveřejnění, náležitosti zveřejněného oznámení).

f) Dodržování postupu při projednání závěrečného účtu obce a zprávy o výsledcích přezkoumání hospodaření (§ 43 zákona o obcích)

V rámci uvedené oblasti je kontrolováno, zda zastupitelstvo obce projednalo závěrečný účet obce za předchozí kalendářní rok společně se zprávou o výsledcích přezkoumání hospodaření obce na svém zasedání nejpozději do 30. června.

g) Dodržování postupu při uzavírání pracovněprávních vztahů mezi obcí a členy zastupitelstva obce [§ 84 odst. 2 písm. p) zákona o obcích]

V rámci uvedené oblasti je kontrolováno, zda se vznikem pracovněprávního vztahu mezi obcí a členem zastupitelstva vyslovilo souhlas zastupitelstvo obce.

⁵ Zákon č. 35/2021 Sb., o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů

h) Dodržování postupu při vedení úřední desky (§ 26 správního řádu⁶)

V rámci uvedené oblasti je kontrolováno následující:

- existence úřední desky a její nepřetržitá přístupnost,
- zda dokument z oblasti předmětu kontroly (výkon samostatné působnosti obce) zveřejněný na úřední desce byl zveřejněn rovněž způsobem umožňujícím dálkový přístup.

i) Plnění povinností stanovených InfZ (§ 5 až 6 a § 14 až 18 InfZ)

V rámci uvedené oblasti je kontrolováno následující:

- dodržování procesních povinností (zejm. dodržování zákonných lhůt) plynoucích z InfZ při vyřizování žádostí o poskytnutí informací týkajících se samostatné působnosti obce,
- zveřejňování informací poskytnutých na žádost týkajících se samostatné působnosti obce způsobem umožňujícím dálkový přístup,
- zveřejnění výroční zprávy o činnosti obce v oblasti poskytování informací dle InfZ.

Kontroluje Ministerstvo vnitra podávání informací podle informačního zákona?

Co se týká postupu obce jako povinného subjektu při vyřizování žádosti o informace dle InfZ, zdůrazňujeme, že předmětem kontroly samostatné působnosti prováděné Ministerstvem vnitra mohou být pouze již ukončená řízení o žádostech o informace týkajících se **samostatné působnosti** obce, přičemž kontrola je prováděna toliko z hlediska dodržování procesních povinností plynoucích z InfZ.

Věcná správnost způsobu vyřízení žádostí o informace dle InfZ není posuzována, neboť toto přísluší výhradně krajskému úřadu jako nadřízenému orgánu, a prověření provedené Ministerstvem vnitra tak na výsledné vyřízení konkrétní žádosti nemá (a nemůže mít) žádný vliv.

⁶ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Co není v kompetenci Ministerstva vnitra?

C. Příklady oblastí vyloučených z dozorové a kontrolní působnosti Ministerstva vnitra

Níže uvádíme příklady nejčastěji se vyskytujících případů, resp. oblastí, ve kterých jsou dozorové a kontrolní pravomoci Ministerstva vnitra vyloučeny, a to současně s uvedením orgánů příslušných dané záležitosti posuzovat, na něž je možno se s příslušným podnětem obrátit. Zdůrazňujeme, že se nejedná o komplexní výčet oblastí vyňatých z kompetence Ministerstva vnitra.

Výkon přenesené působnosti (státní správy)

Dozor nad vydáváním a obsahem nařízení obcí a usnesení, rozhodnutí a jiných opatření orgánů obcí v přenesené působnosti

Dozor nad vydáváním a obsahem nařízení obcí a usnesení, rozhodnutí a jiných opatření orgánů obcí v přenesené působnosti vykonávají **krajské úřady**.

Kontrola výkonu přenesené působnosti – obecná

Jak jsme již uvedli, dle § 129 odst. 1 zákona o obcích platí, že nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak, kontrolují výkon přenesené působnosti svěřené orgánům obcí **krajské úřady**. Kromě této obecné kontroly může být kontrola přenesené působnosti vykonávána i na základě zvláštního zákona, jenž může stanovit specifickou kontrolní úpravu, mj. co do určení zvláštního kontrolního orgánu. Jako příklady zvláštní právní úpravy kontroly výkonu přenesené působnosti obcí lze uvést např. následující:

Kontrola výkonu působnosti stavebních úřadů

Kontrolu výkonu působnosti obecních stavebních úřadů vykonává **krajský stavební úřad** dle § 298 odst. 1 písm. e) stavebního zákona⁷, popř. **Ministerstvo pro místní rozvoj** dle § 298 odst. 1 písm. d) stavebního zákona⁷. V některých případech se mohou určité kontrolní postupy stanovené zvláštním zákonem uplatnit vedle obecné kontrolní působnosti krajského úřadu dle § 129 odst. 1 zákona o obcích. Např.

Vrchní státní dozor nad silničními správními úřady

Vrchní státní dozor nad výkonem státního dozoru prováděného příslušnými silničními správními úřady dle § 41 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích⁸ vykonává **Ministerstvo dopravy**.

⁷ Zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

Dozor a kontrola samostatné působnosti upravená zvláštním předpisem

Přezkoumávání hospodaření obcí

Přezkoumávání hospodaření obcí náleží pod zvláštní kontrolní režim upravený zákonem o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků⁹. Každá obec má dle § 42 odst. 1 zákona o obcích povinnost požádat o přezkoumání svého hospodaření za uplynulý kalendářní rok. Každoroční povinné přezkoumání hospodaření v případě obcí vykonává v závislosti na jejich volbě buď **krajský úřad nebo auditor či auditorská společnost**. Přezkoumávání hospodaření je vykonáváno mj. z hledisek hospodárnosti a účelnosti, tedy z hledisek daných § 38 zákona o obcích. Ústředním správním úřadem pro přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků a současně orgánem dozoru nad jeho prováděním je **Ministerstvo financí** (§ 4 odst. 1 kompetenčního zákona¹⁰, § 20 zákona o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků, § 86 odst. 1 zákona o krajích¹¹).

Dozor nad zadáváním veřejných zakázek

a) Veřejné zakázky malého rozsahu

Veřejné zakázky malého rozsahu nemusí být zadávány v zadávacím řízení, resp. v žádném formalizovaném postupu upraveném v zákoně o zadávání veřejných zakázek¹². Vzhledem k této skutečnosti ve vztahu k veřejným zakázkám malého rozsahu (s výjimkou situace, kdy se zadavatel dobrovolně rozhodne se zákonnému režimu podřídit) není dána pravomoc Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže vykonávat dozor nad jejich zadáváním. Veřejné zakázky malého rozsahu jsou v souladu s § 2 odst. 2 písm. c) zákona o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků **předmětem přezkoumání hospodaření prováděného v závislosti na volbě obce krajským úřadem, nebo auditorem či auditorskou společností**.

b) Ostatní veřejné zakázky

Dozor nad zadáváním ostatních veřejných zakázek a zvláštními postupy dle zákona o zadávání veřejných zakázek vykonává **Úřad pro ochranu hospodářské soutěže** (§ 248 odst. 1 zákona o zadávání veřejných zakázek).

Kontrola výběrových řízení na obsazení místa (vedoucího) úředníka

Podle § 3 odst. 1 písm. g) zákona o inspekci práce¹³ kontrolují dodržování povinností vyplývajících z právního předpisu, který stanoví povinnost uskutečnit veřejnou výzvu nebo výběrové řízení na obsazení místa úředníka nebo na obsazení místa vedoucího úředníka územního samosprávného celku (zákon o úřednících územních samosprávných celků¹⁴),

⁹ Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

¹² Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.

¹³ Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

jakož i to, zda veřejná výzva nebo výběrové řízení byly provedeny včetně jejich průběhu, **Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce.**

Připojování na obecní vodovod nebo kanalizaci

Podle § 33 odst. 3 písm. a) zákona o vodovodech a kanalizacích¹⁵ se obec jako vlastník či provozovatel vodovodu nebo kanalizace dopustí přestupku tím, že neumožní připojení na vodovod nebo kanalizaci podle § 8 odst. 5 uvedeného zákona, dle kterého vlastník vodovodu nebo kanalizace, popřípadě provozovatel, pokud je k tomu vlastníkem zmocněn, je povinen umožnit připojení na vodovod nebo kanalizaci a dodávat pitnou vodu nebo odvádět odpadní vody a čistit odpadní vody, pokud to umožňují kapacitní a technické možnosti těchto zařízení. Dle § 34 zákona o vodovodech a kanalizacích předmětný přestupek projednávají příslušné krajské úřady.

**Porušení právních předpisů
občanského, obchodního
a pracovního práva
– tj. soukromoprávní záležitosti**

V působnosti Ministerstva vnitra není poskytování ochrany právům v oblasti soukromého práva, neboť tato oblast je na základě tzv. kompetenční výluky výslovně vyňata z jeho kompetence. Může se přitom jednat o celou škálu případů, např.:

Soukromoprávní spory

Ministerstvo vnitra není oprávněno zasahovat do soukromoprávních sporů. K autoritativnímu řešení soukromoprávních sporů, byť je jednou ze stran obec, je příslušný výhradně **soud**. Pouze soud je oprávněn v takové záležitosti závazným způsobem rozhodnout a poskytnout účinnou ochranu dotčeným právům. Může se přitom jednat o soukromoprávní spory nejrůznějšího charakteru. Jako příklady lze konkrétně uvést např.:

- **zásah do vlastnického práva:** Ochrany vlastnických práv je třeba se domáhat cestou soudní podáním žaloby u příslušného soudu. Ministerstvo vnitra nemůže posuzovat, zda v konkrétním případě došlo k neoprávněnému zásahu do vlastnických práv.
- **odpovědnost za škodu:** Má-li kdokoliv za to, že mu byla způsobena škoda (být ze strany obce při výkonu jejích majetkových práv), jedná se o soukromoprávní vztah, kdy je třeba se její náhrady domáhat u příslušného obecního soudu. O případných nárocích plynoucích ze způsobené škody je oprávněn autoritativně rozhodnout výhradně soud.
- **nedodržení smluvních závazků, reklamace vadného plnění apod.:** Ministerstvo vnitra není oprávněno zkoumat obsah uzavřené smlouvy, ani posuzovat plnění povinností založených smluvním vztahem mezi obcí a dalšími subjekty. Domáhat se dodržování závazků ze smluv, a to i soudně, náleží pouze smluvním stranám.

Posuzování obsahu a platnosti uzavřených smluv, resp. platnosti právních jednání

Dle § 41 odst. 2 zákona o obcích právní jednání, která vyžadují schválení zastupitelstva obce, popřípadě rady obce, jsou bez tohoto schválení neplatná. Podotýkáme však, že **autoritativně konstatovat neplatnost té které smlouvy je oprávněn pouze soud,** na nějž

¹⁵ Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění pozdějších předpisů.

se může obrátit podáním žaloby na určení neplatnosti smlouvy dle § 80 občanského soudního řádu¹⁶ ten, kdo prokáže naléhavý právní zájem. Ministerstvo vnitra nemá pravomoc závazně posuzovat, zda určité právní jednání obce bylo neplatné.

Dodržování pracovněprávních předpisů

Dle § 3 zákona o inspekci práce kontrolují dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů, z nichž vznikají zaměstnancům práva nebo povinnosti v pracovněprávních vztazích včetně právních předpisů o odměňování zaměstnanců, **Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce.**

Konkursní řízení a jmenování ředitele základní nebo mateřské školy zřízené obcí

Dle § 166 odst. 2 školského zákona¹⁷ ředitele školské právnické osoby zřizované ministerstvem, krajem, obcí nebo svazkem obcí, ředitele příspěvkové organizace nebo vedoucího organizační složky státu nebo její součásti jmenuje na vedoucí pracovní místo zřizovatel na základě jím vyhlášeného konkursního řízení. Konkursní řízení, resp. jeho náležitosti upravuje konkursní vyhláška¹⁸. Předmětné ustanovení školského zákona a konkursní vyhláška spadají pod oblast pracovního práva, neboť jde o zvláštní úpravu postupu zaměstnavatele před vznikem pracovního poměru. **Domáhat se ochrany je tak třeba v občanském soudním řízení.**

Ochrana osobnosti

Pokud se dotyčná osoba cítí být poškozena na svých právech, má možnost bránit se formou **žaloby na ochranu osobnosti** na základě § 81 a násl. občanského zákoníku¹⁹ u místně **příslušného obecného soudu**. Touto cestou se přitom lze domáhat toho, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a konečně aby v případě vzniku nemajetkové újmy bylo navíc dáno přiměřené zadostiučinění (např. veřejná omluva či finanční kompenzace).

Vedle výše uvedené soudní ochrany je možno se taktéž bránit postupem v rámci **přestupkového řízení** dle zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich²⁰. Pokud by dotyčný měl za to, že určitým jednáním mohlo dojít ke spáchání trestného činu, má možnost obrátit se podáním **trestního oznámení** na orgány činné v trestním řízení, tedy **Policii ČR, příp. státního zástupce.**

Vyřizování soukromoprávních podání

V situaci, kdy se občan obce nedomáhá projednání záležitosti veřejného zájmu či společného zájmu občanů (nebo jejich skupiny), ale na obec se obrací ve své soukromé záležitosti (např. se žádostí o prodej či pronájem nemovitosti), **nepředstavuje taková žádost realizaci práva občana obce vyplývajícího z § 16 odst. 2 písm. f), příp. g) zákona o obcích.** Působnost Ministerstva vnitra ke kontrole způsobu vyřízení takového podání je v daném případě vyloučena, neboť se nevztahuje na vztahy soukromoprávní povahy.

Udělení či neudělení souhlasu vlastníka pozemku

Zákon neukládá obci povinnost udělit souhlas se stavbou jiného vlastníka na svém pozemku. Udělení či neudělení souhlasu vlastníka pozemku, kterým je obec, spadá do

¹⁶ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ Vyhláška č. 54/2005 Sb., o náležitostech konkursního řízení a konkursních komisích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich jeho vystupování, ve znění pozdějších předpisů.

samostatné působnosti obce (stejně jako odvolání takového souhlasu) a orgány státu nemohou obcím nařizovat, za jakých okolností mají souhlas udělit. Je **pouze na rozhodnutí obce**, která se svým majetkem hospodaří, zda souhlas ke stavbě udělí.

Samosprávné záležitosti – autonomie obcí, interní odpovědnostní vztahy

Obec má ústavně garantované právo na samosprávu, pro které je charakteristický vysoký stupeň zaručené autonomie. Jak již bylo zdůrazněno, stát může zasahovat do činnosti územních samosprávných celků, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem (čl. 101 odst. 4 Ústavy České republiky).

Péče o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů

Péče o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů tvoří významnou část samostatné působnosti (samosprávy) obce. Záleží přitom pouze na rozhodnutí příslušných orgánů obce, jakým způsobem obec se svým majetkem a finančními prostředky naloží, do kterých projektů se rozhodne investovat či je jinak podpořit atp., přičemž stát (tedy i Ministerstvo vnitra) nemůže, s odkazem na již zmíněnou zásadu minimalizace zásahů státu, do vůle obce samostatně spravovat své záležitosti zasahovat. **Orgánům státu nepřísluší zkoumat, která rozhodnutí obce v její samostatné působnosti jsou v zájmu obce a jejích občanů, a to jak v rovině ekonomické, společenské či jiné.**

Zájem obce a jejích občanů stanovuje obec sama prostřednictvím svých volených orgánů. Pokud tedy obec v samostatné působnosti dospěje k závěru, že jejím zájmem není např. podpora konkrétního podnikatelského záměru, byť územní plán obecně s takovýmto typem podnikatelské činnosti počítá, musí orgány státu toto rozhodnutí respektovat. Ministerstvo vnitra (ani jiný orgán) není oprávněno jakýmkoliv způsobem zasahovat do rozhodovací pravomoci orgánů obce, pokud jde o směřování dalšího rozvoje obce. Ministerstvo vnitra rovněž není oprávněno posuzovat důvody, které obec vedly ke zvolenému postoji, neboť by se jednalo o nezákonný zásah státu do samosprávy, která je obcím ústavně garantována.

Politická a morální odpovědnost členů zastupitelstva

Pokud se zastupitel nedopustí protiprávního jednání upraveného občanskoprávními, správněprávními či trestněprávními normami, jedná se toliko o odpovědnost politickou, a to ve vztahu k občanům obce, kteří jej volili a svěřili mu důvěru, že bude pečovat o rozvoj obce a potřeby občanů. Nestane-li se tak, jsou to právě samotní občané obce, kteří mají nejlepší příležitost zásadním způsobem hodnotit práci jednotlivých členů zastupitelstva a svoji **nespokojenost** s jejich jednáním a rozhodnutími **vyjádřit v komunálních volbách.**

To, jak ten který člen zastupitelstva v případě konkrétní záležitosti vystupuje a rozhoduje, případně zda je schopen svá rozhodnutí (postoje, názory apod.) před občany obce obhájit, je tak primárně záležitostí jeho politické odpovědnosti vůči občanům obce.

U nikoho ze členů zastupitelstva obce nelze ze strany Ministerstva vnitra jako dozorového a kontrolního orgánu s jasně zákonem vymezenými kompetencemi hodnotit ani „řešit“ morální vlastnosti, „slušnost“ v projevu či vystupování. To, nakolik jsou tyto osoby před občany obce svoje jednání způsobilé obhájit, je primárně záležitostí jejich politické

(morální) odpovědnosti vůči nim. Veškeré „osobní“ vlastnosti těchto osob jsou oprávněni posuzovat pouze voliči, resp. občané obce.

Plnění (dodržování) usnesení orgánů obce

Pravomoc kontrolovat plnění usnesení zastupitelstva obce a rady obce, je-li zřízena, je dle § 119 odst. 3 písm. a) zákona o obcích výslovně svěřena **kontrolnímu výboru zastupitelstva obce**, který je povinně zřizován zastupitelstvem každé obce jako jeho kontrolní a iniciativní orgán. Kontrolní výbor pak na základě provedené kontroly podává zprávu zastupitelstvu obce, které má ve své pravomoci dále rozhodnout o případných opatřeních.

Dodržování jednacího řádu zastupitelstva obce

Jednací řád zastupitelstva obce není obecně závazným právním předpisem, ale toliko „vnitřním“ předpisem obce. Jednací řád se vydává usnesením zastupitelstva obce, a tudíž, jako u všech usnesení zastupitelstva obce, náleží kontrola jeho dodržování dle § 119 odst. 3 písm. a) zákona o obcích **kontrolnímu výboru zastupitelstva obce**.

Jednání starosty, resp. místostarosty při výkonu funkce

Starosta stejně jako místostarosta dle § 103 odst. 2 zákona o obcích **za výkon své funkce odpovídá zastupitelstvu obce**. Vzhledem k tomu tak obecně platí, že s výhradami k činnosti starosty je třeba se obracet přímo na **zastupitelstvo**, které je k projednání stížnosti na starostu příslušným orgánem. Zastupitelstvo je oprávněno v intencích příslušných ustanovení zákona o obcích jednání starosty vyhodnocovat a řešit, a to v krajním případě i personálně jeho odvoláním z funkce [srov. § 84 odst. 2 písm. m) zákona o obcích].

Činnost výborů zastupitelstva obce

Výbory jsou orgány zastupitelstva, nikoliv orgány obce, proto se na jejich činnost nevztahují dozorové a kontrolní pravomoci Ministerstva vnitra. **Výbory zastupitelstva obce jsou ze své činnosti odpovědní výhradně zastupitelstvu obce** (§ 118 odst. 1 zákona o obcích). Vzhledem k tomu je zastupitelstvo obce také jediným orgánem oprávněným řešit případné stížnosti týkající se působení výborů.

S jakýmkoliv výhradami směřujícími k činnosti výborů je tudíž nezbytné obracet se právě na **zastupitelstvo obce**. Žádný jiný orgán není vůči výborům zastupitelstva kompetentní konat. Zastupitelstvo obce ve své vyhrazené pravomoci výbory zřizuje, volí a odvolává z funkce jejich předsedy a další jejich členy [§ 84 odst. 2 písm. l) zákona o obcích]. Pouze zastupitelstvo obce je oprávněno činnost výborů posuzovat, přijímat ve vztahu k výboru příslušná opatření a v případě nespokojenosti s jejich působením např. personálně obměnit (při respektování zákonných pravidel) jejich složení.

Jednání tajemníka obecního úřadu

Tajemník obecního úřadu je dle § 110 odst. 2 zákona o obcích **odpovědný za plnění úkolů obecního úřadu v samostatné působnosti i přenesené působnosti starostovi**. K řešení stížností na jednání tajemníka obecního úřadu je tak obecně příslušný **starosta**, který podle § 109 odst. 1 zákona o obcích stojí v čele obecního úřadu a který podle § 103 odst. 4 písm. i) zákona o obcích vůči tajemníkovi plní obdobné úkoly jako statutární orgán zaměstnavatele podle zvláštních právních předpisů.

Jednání zaměstnanců obce zařazených do obecního úřadu

Kompetentní k vyřizování stížnosti na jednání zaměstnanců obce zařazených do obecního úřadu je **tajemník obecního úřadu**, který v souladu s § 110 odst. 4 písm. d) zákona o obcích plní funkci statutárního orgánu zaměstnavatele vůči zaměstnancům zařazeným do tohoto úřadu. V obcích, kde není funkce tajemníka zřízena nebo není obsazena, plní tyto úkoly dle 103 odst. 4 písm. b) zákona o obcích **starosta**.

Jednání zaměstnanců obce nezařazených do obecního úřadu

Kompetentní k vyřizování stížnosti na jednání zaměstnanců obce nezařazených do obecního úřadu je **starosta**, jenž vůči těmto zaměstnancům plní funkci statutárního orgánu zaměstnavatele (bez ohledu na to, zda je v obci funkce tajemníka zřízena či nikoliv).²¹

Dodržování úředních hodin obecního úřadu

Pojem „úřední hodiny“ není platnými obecně závaznými právními předpisy nijak vymezen. Je tudíž v kompetenci obce, jakým způsobem své úřední hodiny upraví. Vzhledem k tomu, že zákon neukládá povinnost pevně stanovit úřední hodiny či jejich rozsah, jejich případné nedodržení nemůže být předmětem dozoru a kontroly Ministerstva vnitra. **Se stížností na nedodržování úředních hodin starostou obce je třeba se obrátit na zastupitelstvo obce, kterému je starosta za výkon funkce odpovědný.**

Ostatní

Stavební kontrola

Dle § 291 stavebního zákona kontrolují plnění povinností vyplývajících ze stavebního zákona, jiných právních předpisů v mezích jejich působnosti a z rozhodnutí a opatření obecné povahy vydaných podle tohoto zákona **stavební úřady**. Správní obvody obecních stavebních úřadů [jež vykonávají kontrolu ve věcech stavebního řádu na základě § 34a odst. 1 písm. b) stavebního zákona] stanoví vyhláška č. 130/2024 Sb.²²

Územní plánování

Kontrolu orgánů obcí ve věcech územního plánování vykonává dle § 287 stavebního zákona **krajský úřad**.

Zdůrazňujeme, že kontrola ve věcech územního plánování zahrnuje **kontrolu nad výkonem přenesené i samostatné působnosti, a to včetně usnesení orgánů obcí**.

Zveřejňování příspěvků v obecním periodickém tisku

Vydavatel periodického tisku územního samosprávného celku je povinen dle § 4a tiskového zákona²³ poskytovat objektivní a vyvážené informace o územním samosprávném celku a poskytnout přiměřený prostor pro uveřejnění sdělení, které vyjadřuje názory členů zastupitelstva územního samosprávného celku, týkající se tohoto územního samosprávného celku. Práva členů zastupitelstva obce vyplývající z uvedené povinnosti jsou stanovena v § 11a tiskového zákona. V případě, že vydavatel práva členů zastupitelstva obce nerespektuje, stanoví tiskový zákon (§ 14) možnost domáhat se jich **soudní cestou**.

Ochrana osobních údajů

Ochrana osobních údajů je upravena GDPR²⁴ a zákonem o zpracování osobních údajů²⁵. S podnětem na porušení ochrany osobních údajů je třeba se obrátit na **Úřad pro ochranu osobních údajů**, který je dle § 2 odst. 1 kompetenčního zákona a § 50 odst. 1

²¹ Srov. 103 odst. 4 písm. b) zákona o obcích ve spojení s § 110 odst. 4 písm. d) zákona o obcích.

²² Vyhláška č. 130/2024 Sb., o stanovení obecních stavebních úřadů.

²³ Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů), v platném znění.

²⁵ Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

zákona o zpracování osobních údajů **ústředním správním úřadem pro oblast ochrany osobních údajů** a který též **projednává přestupky** dle zákona o zpracování osobních údajů²⁶.

Pozemní komunikace

Státní dozor na pozemních komunikacích vykonávají dle § 41 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích **silniční správní úřady** v rozsahu své působnosti. Určení věcně příslušného silničního správního úřadu se odvíjí od kategorie pozemní komunikace, např.:

- ve věcech místních komunikací vykonává působnost silničního správního úřadu dle § 40 odst. 5 písm. b) zákona o pozemních komunikacích **obecní úřad** (s výjimkou věcí, o kterých rozhoduje obecní úřad obce s rozšířenou působností),
- ve věcech silnic II. a III. třídy a veřejně přístupných účelových komunikací vykonává působnost silničního správního úřadu (až na zákonem stanovené výjimky) dle § 40 odst. 4 písm. a) zákona o pozemních komunikacích **obecní úřad obce s rozšířenou působností**.

Spisová služba

Dle § 71 odst. 1 písm. c) bod 5 zákona o archivnictví a spisové službě²⁷ vykonává kontrolu dodržování povinností na úseku výkonu spisové služby u obcí **státní oblastní archiv** podle své územní působnosti. Nezáleží přitom, zda jde o dokumenty vztahující se nebo mající původ v přenesené či samostatné působnosti. Správní obvody státních oblastních archivů jsou vymezeny územím krajů v § 48 zákona o archivnictví a spisové službě.

Vyřízení konkrétní žádosti o informace dle zákona InfZ

Nadřízeným orgánem obcí jako povinných subjektů dle InfZ je vždy **krajský úřad**²⁸, a to bez ohledu na to, zda se jedná o žádosti o informace směřující do samostatné či přenesené působnosti. Za účelem přezkumu způsobu vyřízení konkrétní žádosti o informace jsou v InfZ zakotveny konkrétní „opravné prostředky“, kterých může žadatel – podle způsobu vyřízení žádosti – využít, pokud není spokojen s vyřízením své žádosti o poskytnutí informace. Jsou jimi odvolání proti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti (§ 16 InfZ) a stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace (§ 16a InfZ).

Odvolání i stížnost je třeba podat u povinného subjektu (tj. u obce) a rozhoduje o nich nadřízený orgán, jímž je místně příslušný krajský úřad. Výhradně příslušný krajský úřad je oprávněn na základě žadatelem podaného prostředku obrany stanoveného InfZ k posouzení postupu obce jako povinného subjektu při vyřizování konkrétní žádosti o poskytnutí informací. Ministerstvu vnitra v případě vyřizování konkrétní žádosti o zpřístupnění informací adresované obci nepřísluší žádné procesní postavení, a do procesu vyřízení žádosti o informace tak nemůže jakkoli vstupovat, neboť není nadřízeným orgánem obce v oblasti poskytování informací. Pro případ nespokojenosti s vyřízením žádosti o informace dle InfZ ze strany obce, je tak třeba se obrátit cestou povinného subjektu (tj. prostřednictvím obce) s příslušným oprávněným prostředkem za podmínek stanovených InfZ na příslušný krajský úřad jako nadřízený orgán.

Doplňujeme, že působnost **krajského úřadu** k posouzení způsobu vyřízení žádosti o informace obcí jako povinným subjektem je dána rovněž v případě žádosti učiněné občanem obce či jinou oprávněnou osobou dle § 16 odst. 2 písm. e) zákona o obcích

²⁶ Srov. § 64 odst. 1 zákona o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ § 20 odst. 4 InfZ ve spojení s § 178 odst. 1 správního řádu a § 67 odst. 1 písm. a) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

a v případě žádosti člena zastupitelstva obce o informace dle § 82 písm. c), popř. § 82 písm. b) zákona o obcích, a to s ohledem na subsidiární aplikaci procesních ustanovení InfZ.

Trestněprávní odpovědnost

Posuzovat, zda v konkrétním případě určitým jednáním došlo ke spáchání trestného činu či nikoliv, jsou kompetentní výhradně **orgány činné v trestním řízení**. V případě důvodného podezření, že mohlo dojít ke spáchání trestného činu, je třeba obrátit se s **podáním trestního oznámení** na orgány příslušné přijímat oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, tj. **Policii ČR, příp. státního zástupce**. Ministerstvo vnitra na rozdíl od orgánů činných v trestním řízení vyšetřovacími pravomocemi nadáno není.

Zpracoval: Odbor veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra v květnu 2025